

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-02-15

Diarienummer N609-5063/23

Handläggare:

Karin Pettersson

E-post: karin.pettersson@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om att tillsammans med civilsamhället och näringslivet hitta former för att bidra till skolmaten genom återanvändning av stadens matsvinn

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden avstyrker motionen med hänsyn taget till de överväganden som framgår av förvaltningens yttrande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har översänt föreliggande motion på remiss till grundskolenämnden om att utreda möjligheten att erbjuda frukost av stadens matsvinn. Insatsen ska ske i pilotprojektsform och ge möjligheten till civilsamhällesaktörer att erbjuda frukost till skolelever, där behov finns.

Grundskoleförvaltningen gör den samlade bedömningen att det matsvinn från luncher som uppkommer i verksamheten inte lämpar sig för servering av frukost. Det blir sällan matsvinn från frukostar och mellanmål eftersom den typen av livsmedel kan användas nästkommande dagar.

Förslaget skulle troligtvis innebära merkostnader för måltidspersonal vilket inte ryms inom aktuell budgetram. Förvaltningen har pågående insatser, både egna insatser och tillsammans med andra aktörer, att stödja föräldrar i sitt föräldraansvar.

Inom ramen för Skola som arena serveras frukost på fem skolor idag, i samarbete med näringslivet och civilsamhället. Eleverna är positiva till att frukost erbjuds men det krävs mycket tid och engagemang för att garantera personella resurser på frukostserveringarna.

Mot bakgrund av detta anser grundskoleförvaltningen att motionen ska avslås.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I ett tidigare yttrande över motion gällande förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor (diarienummer N609-0348/22) avslogs förslaget av förvaltningen och nämnden. Det var huvudsakligen följande ekonomiska konsekvenser som låg bakom avslaget:

Förslaget skulle innebära justering av måltidspersonalens tjänster vilket medför ökade lönekostnader för personal inom måltidsverksamheten. I nuläget har ingen bedömning av

kostnaderna genomförts mer än att de förväntas att öka och att det vid ett genomförande finns behov av utökad budgetram.

Förslaget skulle också innebära kostnader för att bemanna frukosten med lärare för att säkerställa det pedagogiska syftet.

Avseende föreliggande motion görs samma ekonomiska bedömning gällande förvaltningens begränsade möjligheter att bemanna frukostservering på skolor.

En annan möjlig ekonomisk risk med förslaget är att det kan bli kostnadsdrivande om skolköken lagar för mycket mat för att säkra att det ska räcka till frukost eller skänka mat som kan sparas och användas till lunch eller mellanmål.

Bedömning ur ekologisk dimension

Grundskoleförvaltningens måltidsverksamhet arbetar aktivt för att minska miljö- och klimatpåverkan i alla måltidens moment. Genom att redan i tidiga åldrar medvetandegöra eleverna om matens miljöpåverkan förväntas det lägga en grund för goda och hållbara vanor för resten av livet.

Grundskoleförvaltningens arbete för minskat svinn utgår till stor del från den så kallade "Göteborgsmodellen för mindre matsvinn". Alla medarbetare i grundskoleförvaltningens kök har utbildats i Göteborgsmodellen och samtliga arbetar dagligen med att mäta skolornas matsvinn.

Bedömning ur social dimension

Barn och ungdomar behöver regelbundet äta god, vällagad och näringsriktig mat för att kunna tillgodogöra sig kunskaperna i skolan och för att kroppen ska växa och fungera. En bra frukost ger ett bra utgångsläge för barn att orka och prestera under skoldagen. Goda och regelbundna matvanor minskar dessutom ohälsosamt småätande.

I barnkonventionens artikel 5 framgår det att vårdnadshavarna har det yttersta ansvaret för barnet och att de utifrån utvecklingen av barnets egen förmåga ska säkerställa att barnet får kännedom om och hjälp i att utöva sina rättigheter. Som vårdnadshavare ingår det att ta hand om barnet, ge barnet trygghet och kunskap så att det klarar sig i samhället, ansvara för att barnet går i skolan men också för att barnet får mat och kläder och annat som det behöver för att ha det bra. Staterna som förbundit sig till barnkonventionen ska stötta vårdnadshavare i deras föräldraskap.

Inom förvaltningen finns ett inriktningsbeslut om att inom elevhälsan erbjuda föräldraträffar enligt "alla barn i centrum" (ABC) där bland annat relationer mellan förälder och barn/ungdom samt vardagssituationer ingår.

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 18 mars 2024.

Bilagor

1. Motion av Anneli Rhedin (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om att tillsammans med civilsamhället och näringslivet hitta former för att bidra till skolmaten genom återanvändning av stadens matsvinn

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt föreliggande motion på remiss till grundskolenämnden om att utreda möjligheten att erbjuda frukost av stadens matsvinn. Insatsen ska ske i pilotprojektsform och ge möjligheten till civilsamhällesaktörer att erbjuda frukost till skolelever, där behov finns.

Grundskolenämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 2 april 2024.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion av Anneli Rhedin (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om att tillsammans med civilsamhället och näringslivet hitta former för att bidra till skolmaten genom återanvändning av stadens matsvinn.

Motionärerna konstaterar att återanvändandet av matsvinn är en politisk angelägenhet som kräver åtgärder. Genom att återanvända matsvinn kan pengar sparas på både individuell och samhällelig nivå. Detta kan frigöra resurser som kan investeras i utbildning, hälsa och infrastruktur, vilket i sin tur kan bidra till ekonomisk tillväxt och välfärd för alla. Den ekonomiska utvecklingen slår hårt mot stadens barnfamiljer och därför behövs fler åtgärder som kan bidra till en hållbar tillgänglighet till resurser utan att det ska kosta kommunen och dess medborgare mer än nödvändigt.

Motionärerna beskriver att flera kommuner tar innovativa initiativ mellan kommun, näringsliv och civilsamhälle där aktörer faciliterar lokalsamhällets matsvinn och återanvänder detta, bland annat i skolor i områden där det finns ett större socioekonomiskt behov. Flera matbanker och organisationer som stöttar socioekonomiskt utsatta med prisnedsatta livsmedel behöver nu flera åtgärder för bland annat regellättnader och samarbetsformer med staden för att kunna fortsätta bistå familjer med billigare livsmedel. Många organisationer bidrar till detta genom att återanvända matsvinn från kommunens verksamheter till att erbjuda livsmedel och matkassar till behövande familjer, initiativ som kommunen bör stötta.

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige besluta att:

1. Kommunstyrelsen får, tillsammans med berörda nämnder, i uppdrag att, i samråd med relevanta civilsamhällesaktörer och näringslivsrepresentanter, utreda möjligheten att erbjuda frukost av stadens matsvinn. Insatsen ska ske i pilotprojektsform och ge möjligheten till civilsamhällesaktörer att erbjuda frukost till skolelever, där behov finns.
2. Idrotts- och föreningsnämnden får i uppdrag att tillsammans med civilsamhället undersöka möjligheterna

Förvaltningens bedömning

Matsvinn

Grundskoleförvaltningen följer Göteborgs Stads policy för måltider som beslutades av Kommunfullmäktige den 9 december 2021. Förvaltningen har även tagit fram egna verksamhetsspecifika anvisningar som konkretiserar policyns tillämpning i den egna verksamheten. Både i policyn och anvisningarna finns beskrivet hur måltidsverksamheten ska arbeta med miljömåltider, i det vidare begreppet. Insatser kring minskat matsvinn är

en viktig del av miljömåltidsarbetet som förvaltningens kökspersonal, lärare och elever arbetar aktivt med på skolorna.

I förvaltningens yttrande över motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter (diarienummer N609-1554/22) beskrevs förvaltningens arbete kring att minskat matsvinn. Här följer ett utdrag från yttrandet:

Grundskoleförvaltningens arbete för minskat svinn utgår till stor del från den så kallade "Göteborgsmodellen för mindre matsvinn". Alla medarbetare i grundskoleförvaltningens kök har utbildats i Göteborgsmodellen och samtliga arbetar dagligen med att mäta skolornas matsvinn.

Vid samtal med representanter från måltidsverksamheten framgår att skolköken huvudsakligen arbetar på tre sätt med matsvinnet, förebyggande av svinn, tillvaratagande av matrester och tallriksvinnet i serveringen. I måltidssystemet Matilda planerar köken måltiderna och tar ut recept utifrån prognoser för att inte laga mer mat än nödvändigt. Produktionsköken har daglig kontakt med köken för att undvika att skicka för mycket mat. Köken är också noga med att ställa fram mindre serveringsfat i slutet på serveringen för att undvika rester. Flexibla menyer, nära samarbete med pedagoger och information om svinn i matsalarna ger positiv effekt på minskning av matsvinnet

Skolkökens verksamhetsmål gällande matsvinn följer Agenda 2030 och avfallsplanen som kommunfullmäktige har skrivit under. Där framgår att svinn från måltider inom offentliga verksamhet år 2030 inte ska överstiga 30g per serverad måltid. Matsvinnet ligger idag på ca 40 gram svinn per serverad lunch i förvaltningens skolor, det är en minskning med 6 gram jämfört med förra året. Det nationella snittet för svinn inom grundskola ligger på 50 gram per serverad lunchportion (enligt en studie av Livsmedelsverket 2021).

Mot bakgrund av ovanstående beskrivning av matsvinsarbetet bedömer grundskoleförvaltningen att det inte är relevant att använda matsvinn till frukost för elever, här följer argument mot förslaget:

- Generellt sett är det väldigt lite mat som kastas
- Den mat som blir över är inte av sådan kvalitet eller att den lämpar sig att använda till frukost
- Ojämn tillgång på överbliven mat som leder till att det inte går att säkra kontinuiteten av frukosterbjudande
- Då frukostarna sällan tillagas (såsom lunch) behöver frukostkomponenterna sällan slängas utan kan sparas till kommande frukostar, därmed är matsvinn från frukost redan väldigt låg

Frukost

Elever i lägre åldrar som har morgonomsorg äter redan idag frukost på fritidshemmet. Inom ramen för Skola som arena erbjuds för närvarande frukost på fem av de 20 skolorna. En av utgångspunkterna för Skola som arena är att skolans undervisning och timplan skall fredas, arbetssättet ska vara ett komplement före och efter skoltid för att verka kompensatoriskt gentemot de ojämlikheter som finns i uppväxtvillkor på de berörda skolorna och i deras närområde. Frukostserveringen bygger på ett samarbete mellan företag och civilsamhället. Frukosten uppskattas av eleverna och statistiken visar på att fler och fler elever kommer och äter. Däremot är det svårt att säkra kontinuiteten bland personella resurser.

I yttrandet över motion gällande förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor (diarienummer N609-0348/22) redogörs för elevhälsans hälsosamtal med elever i årskurs 4 och 8. En av frågorna som ställs i hälsosamtalet är om eleven äter frukost varje dag. En sammanställning av elevernas svar från läsåret 2020/2021 visar att majoriteten av de tillfrågade eleverna äter frukost varje dag, men att det finns elever främst på högstadiet, som uppger att de inte äter frukost varje dag.

Vårdnadshavare har det yttersta ansvaret för omsorgen av sitt barn. Förvaltningen arbetar med familjecentrerat arbetssätt (FCA) och en aktivitet i det arbetet är föräldrastödsprogrammet, alla barn i centrum (ABC). Utöver att stärka familjerelationer syftar programmets innehåll bland annat till att hjälpa föräldrar handskas bättre med vardagssituationer.

Grundskoleförvaltningen avslag förslaget om att erbjuda avgiftsfri frukost. Det huvudsakliga argumentet mot förslaget var att det skulle innebära en justering av måltidspersonalens tjänster vilket medför ökade personalkostnader. En utökning av tjänster ryms inte inom måltidsverksamhetens prioriteringar och aktuella budgetram.

En annan möjlig ekonomisk risk med förslaget är att det kan bli kostnadsdrivande om skolköken lagar för mycket mat för att säkra att det ska räcka till frukost eller skänker mat som kan sparas och användas till lunch eller mellanmål.

Samlad bedömning av förslaget

Den samlade bedömningen från grundskoleförvaltningen är att det matsvinn från luncher som blir i verksamheten inte lämpar sig för servering av frukost. Det blir sällan matsvinn från frukostar och mellanmål eftersom den typen av livsmedel kan användas nästkommande dagar, exempelvis mjölkprodukter, bröd, smör och pålägg.

Förslaget skulle troligtvis innebära merkostnader för måltidspersonal vilket inte ryms inom aktuell budgetram. Förvaltningen har pågående insatser, både egna insatser och tillsammans med andra aktörer, att stödja föräldrar i sitt föräldraansvar.

På fem av förvaltningens skolor serveras frukost idag, inom ramen för Skola som arena och i samarbete med näringslivet och civilsamhället. Eleverna är positiva till att frukost erbjuds men det krävs mycket tid och engagemang för att garantera personella resurser på frukostserveringarna.

Mot bakgrund av detta anser grundskoleförvaltningen att motionen ska avslås.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Ulrica Johansson
Avdelningschef